

Bigarren maila
Erretratua. Aurpegierak eta espresioak.
Giza gorputza euskarri eta adierazpen artistikoko tresna moduan.
G. Proiektu grafiko kolaboratiboak.
Proiektu grafiko kolaboratiboetan zereginen banaketa: hautaketa-irizpideak, eskatutako trebetasunetatik eta proiektuaren beharretatik abiatuta.
Erantzukizunak hartu eta besteen iritzia errespetatu.
Proiektu grafikoen faseak.
Hainbat diziplinara egokitutako marrazketaren teknikak, erremintak, bitartekoak eta euskarriak hautatzeko estrategiak.
Proiektu grafikoen faseak eta emaitzak ebaluatzeko estrategiak.

MUSIKA-LENGOAI A ETA -PRAKTIKA

Musika-Lengoaia eta -Praktika jakintzagaiak musika-lengoiaren osagai propioak identifikatzea du abiapuntu, jarraian osagai horiek interpretazioaren eta entzutezko ezagutzaren bidez praktikara erama-teko. Horrexegatik, xede bikoitza dauka: musika-lengoia osatzen dituzten osagaien ezagueran sakon-tzea eta komunikazio artistikorako gaitasuna sentimenduen eta emozioen adierazpenetik handitzea, musika-esperientzia biziz eta kritikoki baloratuz.

Musikak eta bere praktikak (interpretazio, inprobisazio zein sorkuntzaren bitartez) gaitasun ugari aktibatzen dituen adierazpide kultural bat osatzen dute, izatez. Hauek ikasterakoan, musika eraikitzean dauden faktore psikologiko, estetiko eta soziokulturalak ez ezik, arte honek erabiltzen dituen soinu-materialen izaera fisikoa eta bere erlazioen oinarri den proportzionaltasun matematikoa erakusten die ikasleei.

Musika-osagai horiek ulertzeak komunikatzeko eta ahotsaren, instrumentuen eta gorputzaren bitartez adierazteko gaitasuna perfektionatzen lagunduko du. Halaber, kodearen eta terminologiaren espezifikoaren identifikazioa eta ulermena batera eskuratzea dakar. Horri esker, ikasleek musika-errepertorio anitz eta zabal bat aurkituko dute eta bere irudikatzea deskodifikatzen ikasiko dute musikaz egokiro hitz egin ahal izateko. Azken horrek entzuteko sentsibilitatea, musika-memoria eta iritsi estetiko propioen garapena sustatzen du.

Musikaren arloko aplikazioak eta bitarteko digitalak ikertu, informazioa lortu ikertzeko, informazioa lortzeko eta komunikatzeko erabiliko dira. Musika grabatu, erreproduzitu, sortu eta interpretatzeko erabiliko dira ere, pribatutasuna, jabetza intelektuala errespetatuz eta informazioa egokiro erreferentziatuz.

Oinarrizko hezkuntza amaitzerakoan ikaslearen irteera-profila osatzen duten konpetentziei eta Batxilergo etapako helburuei loturiko bost konpetentzia espezifiko abiapuntu hartuz garatzen da jakintzagaia. Konpetentzia horiek eskuratuz gero, ikasleek musika-hizkuntzaren elementuak ezagutu eta erabili ahal izango dituzte, eta interpretaziotik eta sorkuntzatik abiatuta musikara hurbiltzeko beharrezkoa den sentsibilitatea bereganatuko dute. Era berean, hori lortzeko, irakurketan eta musika-diskurtsoa gauzatzean autonomia lortu behar da, ezinbestekoak baitira arte-erreferentzia ugari hautamateko eta norberaren musika-irizpidea osatzeko.

Planteatutako ebaluazio irizpideak ikasleek eskuratu duten konpetentzia-maila zehazteko eta oinarrizko jakintzak zenbateraino barneratu diren jakiteko erabiliko dira.

Oinarrizko jakintzak bi bloketan banatuta daude: "Musika-lengoaia" alde batetik, musika osatzen duten osagaiak ikastea ahalbidetzen duena; eta, bestetik, "Musika-praktika" delako blokea. Azken honetan entzuteko, interpretatzeko edo irakurtzeko estrategiak eta teknikak ikasiko dituzte, bai eta aplikazio eta programa informatikoak erabiltzen ere partiturak editatu, musika eta ikus-entzunezko lanak ekoiztu eta zabaltzeko.

Ikasleak partaide eta protagonista aktibo izango dira ikaskuntza-prozesuan, ikas-egoerak garatuko dituzten proposamen didaktikoen bitartez. Azken horiek ikasitako bitarteko ezberdinak (autonomia, ekime-

na, sormena, elkartasuna eta aniztasunarekiko errespetua, adibidez) mobilizatuko dituzten erronka errazak bultzatuko dituzte. Gainera, lankidetzan lan antolatzeak konpetentzien garapena bultzatuko du, berdinen arteko ikaskuntza esanguratsua erraztuz.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Entzute aktiboa erabiltzea, jarrera irekia eta adeitsua agertuz, arreta-estrategiak aplikatuz eta lan bat osatzen duten osagaiak identifikatuz eta hiztegi egokia erabiliz deskribatuz, musika-hautemateak berezko dituen alderdi subjektiboen eta emozionalen inguruan hausnartzeko.

Musika-lengoaia osatzen duten osagaiak ezagutzea eta deskribatzea, entzute aktibotik abiatuta, ezinbestekoak dira musika-lanak ulertu ahal izateko. Zailtasun progresiboa izango duten entzutezko hautemate-ariaketen bitartez, ikasleek beharrezko trebetasunak garatuko dituzte musika-osagaien soinu-identifikazioa egin ahal izateko, bai eta osagai horiek musika-diskurtsoaren barruan duten eginkizuna aitortzeko. Honela, interpretazio- edo sorkuntza-prozesuetan eta identitate kultural propioa eraikitzeke aplikatu daitezkeen musika-patroiak barnerratzeko prestatuko dira ikasleak.

Esparru horretan, beharrezkoa da ikasleek musika-terminologia egoki bat ulertzea eta erabiltzea, obraren ezaugarriak ez ezik, obraren sentsazioak ere modu egokian deskribatu ahal izateko eta norberaren esperientziaren alderdi subjektiboetan sakonduz.

Lan mota ezberdinak entzuteak, halaber, sonoritate berrietarantz irekitzeko jarrerak garatzea ahalbidetuko du, norberaren gustu propioak aberastuz.

Konpetentzia espezifikoko hau ondoko deskriptoreei lotzen zaie: HKK1, STEM2, KPSII1.1, KPSII3.1, KAKK1, KAKK3.1.

2. Estilo eta aldi ezberdinetako lanen musika-osagaiak identifikatzea, grafia ezberdineko partiturak aztertuz eta alderatuz, beren ezaugarriak deskribatzeko eta musika-notazioaren bilakaeran eragina izan duten faktoreen inguruan hausnartzeko.

Musika-osagaiak (doinu, erritmo, harmonia, tinbre, etab.) grafia ezberdineko partituren analisiaren bitartez identifikatzeari eta ulertzeari esker ikasleek loturak eratuko dituzte idatzitako musika-kodearen eta lanaren entzute-hautematearen artean. Era berean, musika denboran zehar kontserbatzeko bitarteko gisa duten erabilgarritasunaren inguruko hausnarketa ahalbidetzen dute.

Bere bilakaeran, musika-lengoaia forma ezberdinak hartu izan ditu gizateriaren printzipio estetikoetara eta adierazpide-beharretara egokitzeko. Grafia ezberdineko partituren bitartez eginiko azterketa konparatiboak erabilitako kodea azaleratuko die ikasleei, jarraian deskodifika dezaten; baina, halaber, euskarri bat izango da beren behaketa eta azterketaren bitartez musika-sorkuntzan eta, horrenbestez, partituran izango duten irudikatzean eragiten duten testuinguru-faktoreak zehaztu ahal izateko.

Konpetentzia espezifikoko hau ondoko deskriptoreei lotzen zaie: HKK1, HKK2, STEM2, KPSII1.1, KAKK2.

3. Musika interpretatzeko estrategiak aplikatzea, irakurketa musika-lanera hurbiltzeko bitarteko gisa erabiliz eta, pixkanaka, musika-hizkuntza deskodetzeko eta integratzeko trebetasunak bereganatuz, inprobisazioak egiteko edo autonomiaz eta autokonfiantzaz exekutatzeko.

Musika interpretatzeko prozesuetan partiturak irakurtzea, entzunaldiaren laguntzaz edo gabe, lana deskubritzeko bitarteko bat bilakatzen da, osagaiak zehaztea eta musika-patroiak barnerratzeko ahalbidetzen baitu. Zentzu horretan, musika-kodearen identifikazioa, bere aplikazio praktikorako, errazagoa izango da aurretiko entzunaldi-prozesuekin eta partituraren jarraipenarekin osatuz gero. Gainera, barnerratutako musika-materialetatik abiatuta, inprobisazioak (bakarka edo taldean, askeak edo zuzenduta)

egitea ahalbidetzen da. Inprobisazio horietan ideia berriak garatuko dira ahotsa, gorputza edo musika-tresna ezberdinak erabiliz.

Era berean, baliabide horiek erabiltzeko, beharrezkoak diren trebetasun teknikoak eskuratzea eskatzen du. Horrenbestez, konpetentzia hau lortzeko funtsezkoa izango da entsegua irakurtzeko, entzuteko, ikasteko eta musikaz elkarrekin gozatzeko eta, halaber, adierazpen-abileziak eta -trebetasunak garatzeko espazio gisa hartzea.

Konpetentzia espezifiko hau ondoko deskriptoreei lotzen zaie: HKK2, KPSII1.1, KPSII1.2, KPSII3.1, KAKK3.1, KAKK3.2.

4. Musika-proiektuak egitea, haien faseak planifikatuz eta inplementatuz eta taldearen barruan askotariko funtzioak bere gain hartuz, enpatiaz eta elkarlanean, sormen-prozesuak bultzatzeko eta garapen pertsonal, sozial, akademiko eta profesionalerako aukerak identifikatzeko.

Musika-proiektuetan parte hartzea jakintzagaiaren berezko ikaskuntzak sormenezko esparru batean aplikatzeko aukera gisa aurkezten da. Bertan, alde aurretik landutako musika-materialak hautatu edo berriak sor daitezke, eta, horrela, ondare artistikoa transmititzen eta berezko balioa aitortzen lagun.

Proiektuak elkar-lanean egitean, hainbat funtzio bere gain hartzea sustatzen da, eta prozesuaren fase guztietan aktiboki parte hartzea eta konpromisoa hartzea. Esperientzia horri esker, garapen pertsonal, sozial, akademiko eta profesionalerako aukerak aurkitu eta identifikatu ahal izango ditu, musikari lotuta.

Era berean, elkarlaneko musika-proiektuak garatzeak iritzi-aniztasunarekiko errespetuzko jarrerak lantzen laguntzen du, ikasleen hazkunde pertsonal eta soziala bultzatuz.

Konpetentzia espezifiko hau ondoko deskriptoreei lotzen zaie: STEM3, KD3, KPSII3.2, KPSII5, HK2, EK1, EK3, KAKK4.1, KAKK4.2.

5. Teknologia digitalek musikaren arloan eskaintzen dituzten aukerak erabiltzea, soinua prozesatzeko, ikus-entzunezko ekoizpenerako eta partiturak editatzeko tresnak erabiliz jabetza intelektualaren errespetatuz, musika idazteko, sortzeko eta zabaltzeko prozesuak garatzeko.

Tresna eta bitarteko teknologikoen eskaintzen dituzten aukerei esker, ikasleek gertaera musikalean parte har dezakete partiturak editatzeko eta soinua edo ikus-entzunezkoak ekoizteko prozesuen bitartez. Horretarako, aplikazio eta programa ezberdinak erabiliko dituzte. Baliabide horietako askok interfaze bat dute beste hizkuntza batean, batez ere ingelesez, eta horrek, aldi berean, beste hizkuntza bateko musika-hizkuntza tekniko bat eskuratzea errazten du.

Halaber, burututako musika-ekoizpenak edo ikus-entzunezko ekoizpenak Interneteko plataforma digital ezberdinen bitartez zabalduko direnez, ikasleen ohiko komunikazio-esparrua hedatu egingo da. Zentzu horretan, erabilitako espazio birtualen arriskuak ebaluatu beharko dituzte ikasleek, izaera pertsonaleko datuak babesteko neurriak ezagutu beharko dituzte eta jabetza intelektualaren eta egile-eskubideen errespetua bermatu beharko dute.

Konpetentzia espezifiko hau ondoko deskriptoreei lotzen zaie: KD1, KD2, KD3, KPSII1.1, EK1, EK3, KAKK2, KAKK3.1, KAKK4.1.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

Musika-Lengoaia eta -Praktika
1. Konpetentzia espezifikoa.
1.1 Lan baten musika-parametro eta osagai ezberdinak ezagutzea eta deskribatzea, entzute aktiboko estrategiak aplikatuz eta hiztegi espezifiko egokia erabiliz.

Musika-Lengoaia eta -Praktika
1.2 Musikak sortzen dituen sentsazioak eta lanaren ezaugarriekin izan dezaketen harremana jarrera irekia mantenduz eta adeitasunez partekatzea, entzute musikalak berezkoak dituen beste alderdi subjektibo batzuen inguruan hausnartuz.
2. Konpetentzia espezifiko.
2.1 Estilo eta aldi ezberdinetako obren partituretan (ohiko grafiaz idatzita edo ez) presente dauden musika-osagaien (doinu, erritmo, harmonia, tinbre, etab.) ezaugarri nagusiak deskribatzea, beren osagaiak identifikatuz eta aztertuz.
2.2 Grafia ezberdina duten partituretako musika-elementuen irudikatzea alderatzea, musika-notazioaren bilakaeran eragin duten alderdien inguruan hausnartuz.
3. Konpetentzia espezifiko.
3.1 Partitura errazak autonomiaz irakurtzea, entzunaldi baten laguntzarekin edo gabe, beren osagaiak identifikatuz eta musika-patroiak barneratuz.
3.2 Musika-zati errazak interpretatzea, bakarka edo taldean, ahotsa, gorputza edo musika-instrumentuak erabiliz, partituran dauden indikazioak jarraituz, norbere buruarengan konfiantza osoarekin.
3.3 Beharrezko trebetasun teknikoak eta adierazpide-abileziak erabiltzea ahozko zein instrumentu bidezko interpretaziorako edo interpretazio koreografikorako, entseguak (bakarka edo taldean) entzuteko, ikasteko eta gozatzeko espazio gisa hartuz.
3.4 Musika- edo koreografia-idea errazak sortzea, bestean proposamenak onartuz eta hainbat musika-tresna, ahotsa edo gorputza erabiliz, inprobisazio libre edo gidatuetan.
4. Konpetentzia espezifiko.
4.1 Elkarlaneko musika-proiektuak planifikatzea eta garatzea landutako musika-materialak aukeratuz edo berriak sortuz jakintzagaian barneratutako jakintzen aplikazioan oinarrituta.
4.2 Eginkizun ezberdinak hartzea kooperazio-izaerako musika-proiektuen plangintzan eta garapenean, aktiboki parte hartuz beren gauzatzean, beste taldekideen ekarpenak baloratzuz eta garapen pertsonal, sozial, akademiko eta pertsonalerako aukerak identifikatuz.
5. Konpetentzia espezifiko.
5.1 Musika-proiektuak garatzea, lorturiko jakintzak praktikara eramanaz eta partituras editatzeko, soinua prozesatzeko eta ikus-entzunezko ekoizpenerako tresnak erabiliz.
5.2 Musika-ekoizpenak eta ikus-entzunezko ekoizpenak plataforma digitalen bitartez zabaltzea, ingurune seguruak erabiliz eta jabetza intelektuala eta egile-eskubideak errespetatuz.

OINARRIZKO JAKINTZAK

Musika-Lengoaia eta -Praktika
A. Musika-lengoaia.
Soinuaren parametroen irudikapen musikala.
Doinua: bitarteak eta eskala motak.
Erritmoa: neurriak; erritmo irregular eta askeak; poliritmiak eta polimetriak, balorazio bereziko taldeak.
Harmonia: fenomeno fisiko harmonikoa; bostunen zirkulua; eginkizun harmoniko nagusiak tonalitatean; akorde, lotura eta kadentziak; modulazioak eta tonu-progresioak. Modalitatea.
Musika-forma: egiturazko unitateak; forma simple eta konplexuak.
Musikaren adierazpen-osagaiak: dinamika, agogika eta artikulazioa.
Ohiko grafia eta musika garaikidearen notaziorako sarrera.
B. Musika-praktika.
Musika-lanak edo -zatiak entzuteko edo ikusteko estrategiak.
Ahots bakarreko diktaketa errazak idatziz jasotzeko teknikak.

Musika-Lengoaia eta -Praktika
Ahotsaren, gorputzaren edo musika-tresnen bidez musika interpretatzeko teknikak, laguntzarekin edo laguntzarik gabe.
Musika-egitura errazak irakurtzeko, barneratzeko eta memorizatzeko estrategiak.
Tonu - eta modu- egituren entzumen-eta interpretazio-praktikak.
Erritmo, melodia eta harmonia eskema aske edo finkoen gainean inprobisatzeko estrategiak eta teknikak, mailaren araberakoak.
Soinua, musika eta ikus-entzunezko ekoizpenak editatzeko eta ekoizteko teknikak eta aplikazio informatikoak. Lizentzia askeko aplikazio eta programa informatikoen berezko funtzionaltasunak.
Musika zabaltzeko jarraibideak: datuen babesa, jabetza intelektuala eta egile-eskubideak.
Musika-osagaiak mendebaldeko musika-tradizioan, folklorea eta hiri-izaerako musika herrikoietan.
Sentimendu, emozio eta ideia artistikoak adierazteko eta komunikatzeko trebetasunak.
Lankidetzeta-lanak antolatzea eta planifikatzea.
Musika sortzeko eta interpretatzeko prozesuetan autokonfiantza, autoestimua, ekimena eta lidergoia indartzeko estrategiak.

PROIEKTU ARTISTIKOAK

Proiektu Artistikoak jakintzagaiaren xedea osagai artistiko batetik abiatuta norbanakoan eta gizartean eragin positiboa izan dezaketean proiektuak garatzeko beharrezkoak diren konpetentziak transmititzea da. Ikasleek, Kultura eta arte ondarearen ezagutza balorazio eta balioestetik abiatuta, rol bikoitza hartu beharko dute: artista sortzaile eta proiektu-kudeatzaile.

Jakintzagai hau kontzientzia eta adierazpide kulturaletarako funtsezko konpetentziari, eta ekintzailatza konpetentziari zuzenean lotua dago. Horrez gain, proiektu artistikoak garatzea sustatzen duten inguru-neak eta ingurune sortzaileak sortzen lagunduz, pertsona guztien egiazko berdintasuna sustatuz, baldintzatzaile sozial edo pertsonal guztien gaineratik herritartasunerako konpetentzia garatzen du. Ekimen artistikoak sustatzen dituzten ingurune horiek malguak izan behar dute "nola"-ri dagokionez baina oso zorrotzak "zer" eta "noiz" aldagaiei dagokienez. Honela, autodiziplina eta inplikazioa sustatuko dute garatutako jardueran, bai eta taldean lan egiteko gaitasuna ere, konpetentzia pertsonala, soziala eta ikasten ikastekoa delakoari lotuta. Proiektu artistikoen alderdi sozialak eta globala ere izan daitekeen beren irismenak konpetentzia eleaniztuna, hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia eta konpetentzia digitala lortzea eskatzen du.

STEM konpetentziak ondoko kontzeptuak biltzen ditu, besteren artean: ingurune naturala eta soziala ulertzea eta azaltzea jakintza eta metodologia zehatz batzuk erabiliz, behaketa eta esperimendazioa barne. Horren guztiaren helburua galderak planteatzea eta probak oinarri dituzten ondorioak ateratzea da mundu naturala eta testuinguru soziala interpretatu eta eraldatu ahal izateko, sorkuntza artistikoak berezko duen ariketa bat.

Sorkuntza-lana bultzatuko duen ingurunea ikasgelan bertan eraikitzea, ikasgelatik kanpoko edozein proiektu abiatu aurretik oso garrantzitsua da. Ikasleek beste jakintzagai batzuetan barneratuko dituzten eta garatuko diren proiektuen gaiak eta edukiak berma ditzaketean jakintzak, trebetasunak eta jarrrerak aintzat hartu beharko dira. Koordinazioa bermatzea jakintzagai horiekin; eta lana diziplinartekoa noiz bilakatuko den zehaztea ezinbestekoa izango da. Horrek ikaste holistikoa eta konpetentzial bat erraztuko du.

Jakintzagai honek sei konpetentzia espezifiko ditu. Horien xedea da proiektu artistiko iraunkor baten diseinu, garapen eta ebaluaziorako funtsezko alderdiak lantzea Kultura eta arte ondarearen jakintza, balorazio eta balioeste batetik abiatuta; jarraian egilearen rola dator, sormena garatuz; eta, azkenik, proiektu-kudeatzailearen rola gauzatu behar da proiektu artistikoa diseinatuz eta antolatuz, bere faseak zehaztuz, komunikazio publikoa eta proiektuaren ebaluazioa eginaz eta eragina neurtuz. Konpetentzia